

OK

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

2

Примено:	24.09.2013		
Орг единица	Број	Прилог	Вредност
07	12/199		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **тромбон** за шесто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование.

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

ТРОМБОН

Скопје, 2013

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ВОВЕД

Во шестгодишното основно музичко училиште на инструментот тромбон може да се запишат ученици кои наполниле од 8 до 10 години.

Целта на наставата по тромбон е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музичирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Учениците се обучуваат и стекнуваат знаења, навики и вештини за изведување на музичките дела и се оспособуваат за самостојна работа на инструментот тромбон. Наставната програма за кларинет е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сеестран уметник.

Наставата се изведува индивидуално. На крајот на учебната година секој ученик полага годишен испит.

- **Неделниот фонд** е 2 часа, односно годишниот фонд е 72 часа.

- **Статус на предметот:** задолжителен.

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ПО ТРОМБОН ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од инструмент;
- да развива музичка меморија;
- да развива способност за развивање брзина во изведба на сложени технички елементи
- да развива способност за развивање на различни техники на артикулација
- да развива способност да ги изведува композициите со пијано придружба
- да покажува интерес - желба за изведување на јавни настани, како солистички, камерно, така и со пијано придружба.
- да употребува различна артикулација во изведба на скалите и композициите во побрзо темпо.
- да развива способност за изведба на скалите и композициите во побрзо темпо.
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за обликување и водење на тонот;
- да ја совладува употребата на вибрато во изведба на композициите;
- да ја совладува техниката на дишење со помош на дијафрагма;
- да зазема правилно држење на телото при свирењето;
- да ја запознава техниката на свирење скали во опсег на тромбон;
- да ја развива техниката на изведување атака;
- да ја развие синхронизацијата на десната раката, јазикот и дишењето;
- да ја развива способноста за свирење на различните техники на артикулација: легато, стакато, портато, и др.;
- да го негува чувството за метро-ритмичка пулсација и темпо;
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да придонесува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за ритам;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да знае да репродуцира нотен текст (ритмички и мелодиски);
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да ја развие способноста да ги изведува скалите и композициите во побрзо темпо.
- да развива чувство за музичка изразност.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА I: СКАЛИ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за развивање на различни техники на артикулација; - да презентира легато, стакато на зададените скали; - лесно да чита на нотен текст во бас клуч; - почетни вежби за читање во тенор клуч; - да ги демонстрира скалите технички правилно; - да ги презентира скалите до четири предзнаци; - да ги презентира разложено трозвучите и четворозвучите на соодветните скали; - да ги презентира скалите со осмини ноти; - да ги презентира скалите во побрзо темпо; - да ги презентира трозвучите, четворозвучите на соодветните скали со различен вид на артикулација; - да ги презентира сите трозвучи и четворозвучи. 	<p>C-Dur / a-moll G-Dur / e-moll D-Dur / h-moll A-Dur / fis-moll E-dur/cis-moll F-Dur / d-moll B-Dur / g-moll Es-Dur / c-moll As-dur/f-moll</p>	<p>- Дурска скала - Молска скала Свирење интервали -терци Трозвук-разложен Доминантен четворозвук-разложен Намален четворозвук – разложен</p>	<p>Активност 1 Употреба на скалите во целиот опсег на тромбонот. Активност 2 Користење на скалите по следниот редослед: скала, разложена скала, трозвук, разложен трозвук, четворозвук, и разложен четворозвук. Активност 3 Употреба на правилни позиции за одделни тонови во некои скали. Активност 4 Во дурските скали се користи доминантен четворозвук, а во молските намален четворозвук на седмо стапало. Активност 5 Од молските скали се користат само хармонските молски скали. Активност 6 Употреба на различна артикулација и различна метрика. Активност 7 Употреба на метроном за ритмички попрецизна презентација на скалите. - Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалошки метод</p>

<p>- зададените скали да ги изведува напамет; -да ги презентира скалите во различна метрика (2/4, 3/4).</p>			
--	--	--	--

Тема II: Технички вежби

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за развивање брзина во изведба на сложени технички елементи; - да развива способност за изведба на техничките вежби во побрзо темпо. - да ги препознава и употребува различните техники на артикулација; - да го демонстрира правилно нотниот текст; - да го негува чувството за метро- ритмичка пулсација и темпо; - да ги презентира вежбите во побрзо темпо; - да развива брзина во изведба на осмините; - да демонстрира свирење на вежби со различни нотни вредности; - да издржува тонови со подолги нотни вредности; - да изведува вежби со вибрато; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на ТОНОТ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно вежбање и користење на динамички вредности-<i>p, f</i> крешендо и декрешендо - Правилно користење на дијафрагма заедно со техничката вежба -Користење на стакато и легато и портато. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дијафрагма - Стакато - Легато - Портато - Метрика -Ритмика 	<p>Активност 1 Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација.</p> <p>Активност 2 Употреба на дијафрагмата како средство за обликување на ТОНОТ</p> <p>Активност 3 Развивање брзина во изведба на сложени технички елементи.</p> <p>Активност 4 Користење на метроном.</p> <p>Активност 5 Употреба на правилни позиции за одделни тонови во зададените вежби.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалошки метод

Тема III: ЕТИДИ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги демонстрира зададените етиди во даденото темпо; - да го негува чувството за метроритмичка пулсација; - да го препознава и демонстрира зададениот текст; - да ја препознава интонацијата; - да развива техника на свирење на инструментот и свирење на различни нотни вредности; - да го негува чувството за метроритмичка пулсација; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на тонот; - да се приспособува за контролата на дишењето. 	<ul style="list-style-type: none"> - Технички етиди-етиди за развивање на техниката и синхронизација на десната рака и јазик - Етиди коишто ќе придонесат за развивање на динамиката, аголиката и фразирањето на една композиција 	<p>Етиди</p> <p>Артикулација</p> <p>Стакато</p> <p>Легато</p> <p>Динамика</p> <p>Темпо</p> <p>Ритам</p>	<p>Активност 1 Користење на етиди со различен карактер.</p> <p>Активност 2 Употреба на правилниот прсторед за одделни тонови во зададените етиди.</p> <p>Активност 3 Употреба на јазикот како средство за повеќе видови на артикулација во етидите.</p> <p>Активност 4 Водење и обликување на тонот преку користење на дијафрагмата.</p> <p>Активност 5 Фразирање – преку самостојна изведба.</p> <p>Активност 6 Слушање етиди.</p> <p>Активност 7 Користење на метроном.</p> <p>- Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалошки метод</p>

Тема IV: Композиции со придружба на пијано			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива способност за обликување и водење на тонот; - да ја препознава содржината на композицијата; - да го демонстрира правилно нотниот текст; - да ги разликува формите на зададените композиции; - да ја користи дијафрагмата за водење и обликување на тонот; - да ги демонстрира композициите напамет за развивање на музичката меморија; - да го презентира уметничкиот израз при интерпретацијата на музичкото дело; - да ги разликува различните стилски карактеристики на зададените музички дела; - да демонстрира прецизност при изведбата на зададените композиции; - да демонстрира способност за слушање на пијаното и заедничко музицирање со израз, фразирање.	<ul style="list-style-type: none"> - Интонација - Примена на композициите со пијано придружба	<p>Корепетиција</p> <p>Пијано</p>	<p>Активност 1 Анализа на композицијата.</p> <p>Активност 2 Користење на композиции со различен карактер.</p> <p>Активност 3 Користење на композиции од различни епохи.</p> <p>Активност 4 Меморирање на композициите.</p> <p>Активност 5 Обликување и водење на тонот.</p> <p>Активност 6 Употреба на точна интонација и племенит тон во изведба на композициите.</p> <p>Активност 7 Посета на концерти.</p> <p>Активност 8 Учество на концерти и натпревари.</p> <p>Активност 9 Проба со пијано придружба.</p> <p>- Метод на демонстрација - Метод на објаснување - Дијалогски метод</p>

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часовите по тромбон треба да вклучуваат различни видови на музички активности. Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класичната музика, музика од други стилови и жанрови) и снимања, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини, а притоа да се негува чувството за метро-ритмичка пулсација. Обработка на композициите коишто се свират на часовите: теорија на музика, солфеж, итн. Учениците треба да се навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со чувствување на ритмот. За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање треба да се применува пеене на нотниот текст. Се препорачува посета на концерти во текстот на целата учебна година, како и слушање на разновидна музика, а особено на композициите кои ќе се исполнуваат.

Тема I: СКАЛИ -12 часа

Тема II: ТЕХНИЧКИ ВЕЖБИ - 25 часа

Тема III: ЕТИДИ - 25 часа

Тема IV: КОМПОЗИЦИИ СО ПРИДРУЖБА НА ПИЈАНО - 10 часа

НАСТАВНИ СРЕДСТВА:

- инструмент
  - учебници по избор на наставникот
  - посети на концерти и други музички манифестации
  - интернет ,образовни софтвери
  - аудио - визуелни средства.
- ЛИТЕРАТУРА:**
- Блажевич – Скали и арпеџа
  - Р. Милер – Прва и втора книга
  - Ј. Михалек – Школа за тромбон
  - Ф. Стевановски - Основни меотди за свирење на тромбон
  - В. Корнет – Елементарни етиди за тромбон
  - Е. Рајхе - Дуети

КОМПОЗИЦИИ СО ПРИДРУЖБА НА ПИЈАНО И СОЛО - КОМПОЗИЦИИ:

- Б. Блажевич – Раздвижен тромбон
- Б. Григоријев – Збирка за тромбон
- К. Барнес – Мали уметници
- П. И. Чајковски – Француска песна
- Шуберт – Серенада

Наставникот може да ја зголеми програмата во зависност од техничките и мелодиските можности на ученикот/ученичката.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа.

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од секое полугодие се организира јавен час отворен за родителите и другите наставници на кој учениците би имале можност да ги претстават активностите застапени во текот на учебната година и своите постигања.

Се препорачува активно учество на државни и меѓународни натпревари, како и посета на семинари и работилници.

На крајот на учебната година ученикот полага испит со следнава програма:

скали: две скали (дурска и молска) разложено со трозвук и четворозвук;

етиди: две етиди од наведената литература, со различен карактер (една мелодиска, една техничка);
композиции: една композиција по слободен избор.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Целите и задачите на наставниот предмет тромбон ќе се реализираат во кабинет за индивидуална настава, опремен со потребните наставни и нагледни средства, според нормативот за музичко училиште.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа по предметот тромбон може да ја изведува лице кое завршило:

- факултет за музичка уметност, студиска програма тромбон и стекнат назив дипломиран музичар изведувач инструмент тромбон. Наставникот треба да има стекнато педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02- 344/1 од 19.02.2013 година.

Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образованието

Контролирал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор

Одобрил: м-р Весна Хорватовиќ, директор

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по тромбон за шесто одделение на шестгодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-49901

на ден 17 09 20 13 год.
СКОПЈЕ

Скопје

Министер,
М-р Спиро Ристевски

